

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัยหลัก.....	5
คำถามการวิจัยรอง.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
กลยุทธ์การพัฒนา	9
สุขภาวะของบุคคลในชุมชน	17
แนวคิดการขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	31
การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชน.....	31
การจัดการความรู้ในชุมชน.....	40
แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11.....	49
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.....	57
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	59

หัวข้อเรื่อง	หน้า
บริบทบ้านเหล่าลิ่งและศูนย์ตุ้ม โสมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
งานวิจัยในประเทศ.....	74
งานวิจัยต่างประเทศ.....	76
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	79
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข สุขภาวะของบุคคลในชุมชน	79
ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์ ตุ้ม โสมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง	84
ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลการใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคล ในชุมชน หมู่บ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านคู อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด... ..	94
ฐานคิดในการออกแบบนวัตกรรม	102
ความเป็นนวัตกรรม	103
ขอบเขตนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	103
ระยะเวลาดำเนินงาน	104
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	104
ปฏิทินนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	107
บทที่ 4 ผลการวิจัย	111
1. สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขที่ชุมชนใช้แก้ปัญหาสุขภาวะของ บุคคลในชุมชน	111
2. กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน โดยศูนย์ตุ้ม โสมลูกหลาน บ้านเหล่าลิ่ง.....	125
3. ทดลองใช้และประเมินผลการใช้ กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลใน ชุมชน	140

หัวข้อเรื่อง	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	168
สรุปผลการวิจัย.....	168
อภิปรายผลการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	176
บรรณานุกรม.....	178
ภาคผนวก.....	184
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	185
ภาคผนวก ข การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	202
ภาคผนวก ค เอกสารประกอบการวิพากษ์กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของ บุคคลในชุมชน เอกสารประกอบการวัดค่าพื้นฐานสุขภาวะทางกาย	209
ภาคผนวก ง หนังสือราชการเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและ วิพากษ์กลยุทธ์.....	247
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรม การดำเนินการวิจัยและขับเคลื่อนกลยุทธ์สุขภาวะ ของบุคคลในชุมชน.....	259
ประวัติผู้วิจัย	290

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกาย ระดับความอ้วนและภาวะเสี่ยง.....	19
2 แสดงระดับความดันโลหิต.....	21
3 แสดงแบบโครงร่างตัวชี้วัดสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน	86
4 แสดงการกำหนดปฏิทินนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.....	107
5 รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	112
6 สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ตำบลบ้านคู้ โดยรวม	112
7 สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านกาย.....	113
8 สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านจิตใจ	114
9 สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสังคม	115
10 สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสติปัญญา	116
11 ความต้องการของ เด็ก เยาวชนและประชาชน ต่อการมีสุขภาวะของตำบลบ้านคู้.....	117
12 ข้อเสนอแนะของเด็ก เยาวชนและประชาชน ต่อการมีสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	118
13 แสดงปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน บ้านเหล่าถึง	121
14 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านกาย	126
15 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านจิตใจ	127
16 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสังคม	128
17 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสติปัญญา	130
18 กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	132
19 แสดงการดำเนินกิจกรรมตามตัวชี้วัดของกลยุทธ์.....	154
20 ผลการประเมินสุขภาวะด้านสติปัญญา จากการสอบวัดความรู้ ก่อนและหลังทดลอง.....	156
21 แสดง น้ำหนัก ส่วนสูง ของเด็ก เมื่อเทียบกับเกณฑ์ก่อนและหลังทดลอง.....	156
22 แสดงค่าความดัน โลหิตของเด็กเมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังทดลอง	157
23 แสดงค่าวัดเส้นรอบเอว ก่อนและหลังทดลอง เมื่อเทียบกับเกณฑ์	158
24 แสดงน้ำหนัก ส่วนสูง ของเยาวชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังทดลอง	158
25 แสดงค่าความดัน โลหิตของเยาวชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังการทดลอง	159
26 แสดงค่าที่วัดจากเส้นรอบเอว ของเยาวชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังการทดลอง... ..	160
27 แสดงน้ำหนัก ส่วนสูง ของประชาชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังการทดลอง	160

28	แสดงค่าความดันโลหิตของประชาชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังการทดลอง	162
29	แสดงเส้นรอบเอวของประชาชน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ก่อนและหลังการทดลอง	163
30	แสดงผลการประเมินความคิดเห็นต่อการมีสุขภาวะทางกาย ก่อนและหลัง ทดลอง	164
31	แสดงผลการประเมินความคิดเห็นต่อการมีสุขภาวะทางจิตใจ ก่อนและหลังการทดลอง...	165
32	แสดงผลการประเมินความคิดเห็นต่อการมีสุขภาวะทางสังคม ก่อนและหลังการทดลอง..	166
33	แสดงผลการประเมินสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน โดยสรุป	167
34	วิเคราะห์ค่า IOC แบบสอบถามสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขสุขภาวะ. ..	203
35	วิเคราะห์ค่า IOC แบบสอบถาม ก่อน-หลัง ทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะ ของบุคคลในชุมชน	206
36	ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (r _{tt}) ของแบบทดสอบสุขภาวะด้านสติปัญญา	208
37	สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน คำคู่ โดยรวม	221
38	สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ทางด้านกาย	222
39	สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ทางด้านจิตใจ	223
40	สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ทางด้านสังคม	224
41	สภาพปัญหาสุขภาวะของบุคคลในชุมชน ทางด้านสติปัญญา	224
42	ความต้องการของเด็ก เยาวชน ประชาชน ต่อการมีสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	226
43	แสดงข้อเสนอแนะต่อการมีสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	228
44	ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านร่างกาย	231
45	ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านจิตใจ	232
46	ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสังคม	233
47	ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สุขภาวะของบุคคลในชุมชน ด้านสติปัญญา (การเรียนรู้)	234
48	กรอบกลยุทธ์	237
50	แสดงระดับความดันโลหิต	244
51	รายชื่อกลุ่มเป้าหมาย	245

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงโครงสร้างองค์กร ศูนย์คุ้มครองสุขภาพลูกหลานบ้านเหล่าถึง	71
2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	78
3 กรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขสุขภาวะ ของบุคคลในชุมชน	83
4 กรอบแนวคิดในการสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	93
5 กรอบแนวคิดในการทดลองใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	101
6 กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	138

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	วจนการเรียนรู้อร่วมกัน..... 45
2	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... 62
3	แสดงป้ายหมอบ้านเหล่าลิ่ง..... 64
4	แสดงวัดประชาสันติ หมอบ้านเหล่าลิ่ง 65
5	แสดงบ้านแบบครึ่งตึกครึ่งไม้อ..... 66
6	แสดงบ้านไต้ถุนสูงใช้สังกะสีทำฝาบ้าน 66
7	สภาพห้องเรียนเริ่มก่อสร้าง 69
8	สภาพห้องเรียนในปัจจุบัน 70
9	ห้องเรียนในศูนย์ค้อม โสมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง 70
10	ครูและนักเรียน 70
11	ขณะกำลังทำกิจกรรมเรียนรู้อ..... 70
12	แสดงสูตรการทำปุ๋ยหมักชีวภาพที่ชาวบ้านเรียนรู้อและมีการนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน.... 141
13	แสดงการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้ในการทำนา 142
14	กิจกรรมงานบุญกลุ่มเราดเหล่าลิ่งคบุรี 144
15	แสดงการปลูกต้นตักและแซมค้วตอะไคร้และข่า ตามคันนาของกลุ่มเป้าหมาย 144
16	แสดงการดำเนินกิจกรรม สามวัยโกลัดัดวันอาทิตย์เข้าวัด 145
17	แสดงการเข้าร่วมงานบุญพะหวด 5 ตำบล ของชาวบ้านเหล่าลิ่ง 146
18	แสดงการเข้าร่วมงานบุญประเพณี บุญทอดเทียนโสมของชาวบ้านเหล่าลิ่ง 146
19	กิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าวกินปลานาอินทรีย์ 147
20	การรับประทานอาหารร่วมกัน ระหว่างผู้ใหญ่ เยาวชนและเด็กหลังลงแขกทำนา 148
21	อาจารย์ลลิต ถนอมลิ่งห์ ผู้ช่วยเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ฯ เยี่ยมชม เด็ก เยาวชน และประชาชน ฝึกทักษะอาชีพที่ศูนย์ค้อม โสมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง 149
22	เด็กและเยาวชนเสนอลความรู้อจากการอบรม 150

ภาพที่	หน้า
23 ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมายชาวบ้านเหล่าลึงศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบสุขภาวะดี	151
24 ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเป้าหมายประชุมวางเป้าหมายการมีสุขภาวะดี	151
25 แสดงการประชุมประจำเดือน	152
26 ขณะที่เด็กเยาวชนเรียนรู้การทอผ้าไหมจากครูภูมิปัญญา	152
27 เด็กและเยาวชนเรียนรู้การจักสานจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	153
28 ขณะที่มีการสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันระหว่างชุมชน.....	153
29 แลกเปลี่ยนความรู้กันขณะศึกษาดูงาน.....	154
30 ขณะจัดเวทีเสวนากับกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทาง แก้ไข สุขภาวะของบุคคลในหมู่บ้านเหล่าลึง	260
31 อาจารย์ ดร. ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน ร่วมสังเกตการณ์ จัดเวทีเสวนา.....	260
32 ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา มีทุกวัย ทั้งวัยเด็ก เยาวชนและวัยผู้ใหญ่(ประชาชน)	261
33 ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา แสดงความคิดเห็นต่อการมีสุขภาวะที่ดี	261
34 แผนที่เดินดินบ้านเหล่าลึง จากฝีมือของเด็กและเยาวชน โดยการบอกข้อมูล ของประชาชน.....	262
35 ขณะกำลังระดมความคิดเห็น เพื่อสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคล ในชุมชนของบ้านเหล่าลึง	262
36 ร่วมประชุมเสวนากับผู้นำชุมชน เพื่อสร้างกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของคน ในชุมชนของบ้านเหล่าลึง	263
37 มีผู้เข้าร่วมสร้างกลยุทธ์ทั้งบุรุษ สตรีและเด็ก	263
38 ผู้วิจัยนำเสนอกลยุทธ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญและคนในชุมชนได้รับฟัง	264
39 ผู้เชี่ยวชาญร่วมวิพากษ์กลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน.....	265
40 กลุ่มเป้าหมายและชาวบ้านเหล่าลึงที่สนใจ เข้าร่วมฟังการวิพากษ์กลยุทธ์	265
41 ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การขับเคลื่อนสุขภาวะของบุคคลในชุมชน	265
42 คนในชุมชนร่วมกันทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้แทนปุ๋ยเคมี	266
43 เด็กและเยาวชนช่วยกันทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	266

ภาพที่

หน้า

44 ชาวบ้านปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง ในบริเวณบ้าน	267
45 ผักปลังที่ได้จากการไปศึกษาดูงานนำมาปลูกไว้รับประทานในบริเวณบ้าน	267
46 ป้ายประชาสัมพันธ์งานบุญปลอดเหล้า	268
47 คนร่วมงานบุญปลอดเหล้า	268
48 ป้ายประชาสัมพันธ์งานบุญปลอดเหล้า ถูกตั้งไว้หน้าบ้านที่ทำบุญในชุมชน	269
49 หลังเสร็จงานบุญก็ปลอดเหล้า ปลอดบุหรี่	269
50 เด็ก เยาวชนและประชาชน ลงแขกถอนกล้าเพื่อปักดำ	270
51 กลุ่มชาวบ้านลงแขกดำนา	270
52 เด็ก เยาวชนและประชาชน บ้านเหล่าลิ่ง ร่วมลงแขกเกี่ยวข้าว	271
53 หลังเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ทุกคนก็รับประทานอาหารร่วมกัน	271
54 บัญชีธนาคารของกลุ่มลงแขก บ้านเหล่าลิ่ง	272
55 กลุ่มมีการออมทุกเดือน เดือนละ 20 บาท ออมมาตั้งแต่ปี 2555 จนถึง 2556	272
56 ชาวบ้านร่วมปลูกพืชผักและต้นไม้ในแปลงนาและตามคันนา	273
57 ตามคันนาปลูกต้นสัก	273
58 คันนาของชาวบ้านปลูกข้าวและตะไคร้ไว้บริโภค	274
59 สระที่ขุดในนาเพื่อเก็บไว้ใช้ในการรดน้ำต้นไม้ตามคันนา	274
60 กิจกรรมครอบครัวทำบุญ ตักบาตรที่วัดทุกวันอาทิตย์	275
61 สามวัยใกล้ชิด วันอาทิตย์เข้าวัด	275
62 พระสงฆ์อบรมพระพุทธศาสนาทุกวันอาทิตย์	276
63 ฝึกเด็กและเยาวชนให้เข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	276
64 ร่วมงานบุญประเพณี บุญพะเหวด 5 ตำบล	277
65 ผู้วิจัยร่วมขบวนแห่กับชาวบ้าน	277
66 เด็กและเยาวชนร่วมงานบุญทอดเทียนของตำบล	278
67 เด็กและเยาวชนร่วมขบวนพ็อนรำของตำบล	278
68 กิจกรรมอบรมทักษะอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชน	279

ภาพที่

หน้า

69	วิทยากรกำลังให้ความรู้การทำงานนมลูกซูปให้เด็กและเยาวชน	279
70	เด็กและผู้ใหญ่ร่วมฝึกทำขนมดอกจอก	280
71	ขนมดอกจอกที่ฝึกทำ ส่งขายได้	280
72	วิทยากรจากวิทยาลัยในวัง กรุงเทพฯ ให้การฝึกอบรมร้อยมาลัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และสามเณร	281
73	ผลงานการร้อยมาลัยของเด็กและเยาวชน	281
74	ชาวบ้านร่วมศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบสุขภาพดี วิถีไทย จังหวัดร้อยเอ็ด	282
75	ขณะกำลังฝึกทำกระเป๋านั่ง	282
76	ชาวบ้านร่วมศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบสุขภาพดี วิถีไทย ระดับจังหวัดร้อยเอ็ด.....	283
77	เด็กและเยาวชนร่วมศึกษาดูงานที่บ้านโห่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภอกาบังสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด.....	283
78	ศึกษาดูงานที่ศูนย์สมุนไพรสุขภาพ บ้านหนองอ่าง ตำบลกำแพง อำเภอกาบังสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด	284
79	ชาวบ้านดูงานการทำเกษตรปลอดสารพิษ การปลูกพืชตามคันนาและการเลี้ยงปลา.....	284
80	เด็กและเยาวชนศึกษา หมอยารากไม้ สมุนไพรในหมู่บ้าน	285
81	เด็กและเยาวชน ศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าจากปราชญ์ชาวบ้าน.....	285
82	เด็กและเยาวชนศึกษาการจักสานกับครูภูมิปัญญา	286
83	ศึกษาการสูตรขวัญทำพิธีสะเดาะเคราะห์หู่ชาโชค จากหมอสูตรขวัญประจำหมู่บ้าน	286
84	กลุ่มเป้าหมายร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในตอนกลางคืน	287
85	ผู้วิจัยร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเป้าหมายทุกครั้ง	287
86	ขณะประชุมระดมความคิดเห็นในการสร้างกลยุทธ์	288
87	ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายร่วมประชุมถอดบทเรียน	288
88	กลุ่มเป้าหมายร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านจากตำบลกำแพง อำเภอกเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	289
89	ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนอื่น ทำให้ได้ข้อสรุปของการมีสุขภาพะดี	289